

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА”

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.А.Н.

• Мала академія наук
України під егідою
• ЮНЕСКО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ XVII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”

12-13 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

Питання постає про мейнстрімну економічну теорію періоду цифрових грошей. В авторській інтерпретації проводиться розробка методологічної бази відповідної економічної теорії.

Таким чином, постановка авторами питання про еволюційний зміст цифрових грошей та відповідний регуляторний механізм розглядається через дослідження їх змісту відносно еволюції валютних систем та, відповідно до них, мейнстрімних економічних теорій.

Література:

1. *«Шок Ніксона» / Фінансова енциклопедія .Електронний ресурс: <https://ua.nesrakonk.ru/nixon-shock/>*
2. *Історія економічних учень. Підручник / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник та ін. — К.: КНЕУ, 1999. — 564 с.*

УДК 336.71:330.34-048.38

РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Єгоричева С. Б.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

yehorycheva.sb@gmail.com

Повномасштабна війна, розв'язана росією проти України, спричинила втрату значної частини виробничого потенціалу, масштабні руйнування енергетичної та соціальної інфраструктури, міграцію трудових ресурсів, зниження рівня інвестицій та, як наслідок, суттєве зменшення обсягу ВВП. У таких умовах здатність економіки адаптуватися до кризових ситуацій і швидко відновлюватися, забезпечуючи подальший розвиток, яка позначається терміном «резильєнтність», є критично важливою.

Поняття резильєнтності (*resilience*), що виступає антиподом крихкості (*fragility*), прийшло у суспільні науки з екології як відображення здатності будь-якої системи, що намагається вижити, до відновлення після шоків, а також до адаптації до середовища, що змінилося. З 2010-х років воно все ширше входить до стратегічних документів міжнародних організацій (ООН, ОЕСР, ЄС та ін.) як нове трактування безпеки у ситуації шоків. З 2015 року у рамках проєктної ініціативи ОЕСР «Нові підходи до економічних викликів» резильєнтність трактується як новий підхід до забезпечення стійкості національних економік в умовах складності, нелінійності та радикальної невизначеності [1]. Цей підхід базується на здатності економічної системи приймати та абсорбувати непередбачувані ризики без тривалої зупинки зростання.

Виходячи із динаміки обсягу ВВП, Україна у ХХІ ст. вже зустрілася з трьома зовнішніми шоками, такими як світова фінансово-економічна криза, початок воєнної агресії РФ у 2014 р., глобальна пандемія, й через певний час, завдячуючи певним факторам резильєнтності, пододала їх [2]. І якщо перші два кризові стани були або спровоковані (у 2008 р.), або посилені нестабільністю банківської системи (її «очищення» у 2014-2016 рр.), то у подальшому вона поступово ставала чинником підтримання стійкості й гнучкості вітчизняної економіки.

Критично необхідною передумовою функціонування економіки та її подальшого відновлення є макрофінансова та цінова стабільність, у досягненні якої є і суттєвий внесок банківської системи. Насамперед, банки безперебійно здійснюють безготівкові розрахунки, що забезпечує життєздатність економіки та підтримку населення. За період воєнного стану, попри активні бойові дії, ракетний терор та загрозу блекаутів, платіжна інфраструктура продовжувала повноцінно функціонувати. Наприкінці 2019 року, за ініціативи НБУ, на базі відділень чотирнадцяти системних банків була створена мережа Power Banking, що має працювати за будь-яких критичних умов і гарантувати безперервність надання послуг. Основна платіжна система країни – СЕП, що забезпечує понад

98% міжбанківських платежів, з квітня 2023 року почала функціонувати на базі міжнародного стандарту ISO 20022 в режимі 24/7.

Банки активно впроваджують новітні фінансові технології, інноваційні банківські продукти, що розширює доступ до фінансових послуг в умовах інтенсивної міграції населення, релокації бізнесу, недоступності на певних територіях банківських відділень. Саме під час війни була розроблена концепція «банків фінансової інклюзії», тобто небанківських і навіть нефінансових установ (поштові оператори, торговельні мережі), які зможуть отримати обмежену банківську ліцензію і надавати відповідні послуги, насамперед, на так званих «територіях стійкості».

У рамках необхідності максимальної підтримки вітчизняного підприємництва банківський сектор, незважаючи на критичне зростання ризиків, продовжує кредитування економіки; кредитний портфель зростає з середини 2023 року як у сегменті бізнесу, так і у сегменті кредитування домогосподарств. Обсяг чистих гривневих кредитів суб'єктам підприємництва у середині 2024 року повернувся до рівня грудня 2021 року, при цьому ставки за кредитами, слідом за обліковою ставкою НБУ, поступово знижуються. Банки беруть активну участь у державних програмах «Доступні кредити 5-7-9%», «ЄОселя» та ін., а також запроваджують елементи сталого кредитування.

Підтримуючи фінансову стабільність держави, установи банківської системи України виступають найбільшими покупцями ОВДП: в їх портфелях на кінець 2024 року знаходилося більше 85% випущених облігацій, (у т.ч. майже 50% - у портфелях комерційних банків). Таким чином, фінансування дефіциту бюджету за рахунок коштів банківської системи становило близько 1,55 трлн грн [3]. Крім того, за 2023 рік комерційні банки сплатили рекордні 73,5 млрд грн податку на прибуток.

Оскільки банківський сектор і сам по собі може бути джерелом фінансових проблем й нестабільності, то враховуючи власний досвід та керуючись вимогами Ради з фінансової стабільності (FSB), у 2019 році НБУ затвердив Положення про

плани відновлення діяльності банків України та банківських груп. План відновлення – це документ, що відображає план реалізації банком широкого спектру заходів з відновлення фінансової міцності та життєдіяльності у разі реалізації шоків. На початку повномасштабного вторгнення такі заходи були реалізовані більшістю банків.

Отже, резильєнтність економіки України є не лише питанням національної безпеки, а й основою для стійкого розвитку. У період воєнного стану банки допомагають підтримувати економічну активність, забезпечувати фінансову стабільність та сприяють створенню умов для відновлення економіки після завершення війни.

Література:

1. *Guidelines for Resilience Systems Analysis. How to analyse risk and build a roadmap to resilience. 2014. URL: https://www.oecd.org/en/publications/guidelines-for-resilience-systems-analysis_b0017c2c-en.html.*
2. Хаустова В. С., Решетняк О. І. Резильєнтність економіки: сутність і виклики для України. *Бізнес Інформ. 2023. №7. С. 30-41.*
3. *Національний банк України. Фінансовий ринок. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/t-bills>.*